

Temanotat

**Irak: Reisedokumenter og andre
ID-dokumenter**

LANDINFO
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

© Landinfo 2018

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

New A series-passports were first issued on 1 October 2009. These passports are produced in Baghdad and issued in all provincial capitals and at most Iraqi embassies. A temporary travel document can be issued to Iraqis abroad. The A series-passports may contain incorrect information about the holder as a result of counterfeit breeder documents submitted during the application process.

All Iraqi citizens should carry a national ID-card. The ID-card is issued at the local offices of the Civil Status Affairs Directorate, situated all over the country.

As of September 2015, new electronic and biometric ID-cards have been issued in Iraq. This ID-card will not only replace the former ID-card, but also the nationality card, and eventually also the residency card. Consequently, Iraqis will only have one official ID-document. For the time being, the new electronic ID-card cannot be issued through Iraqi embassies.

Many Iraqis still hold old ID-cards and nationality cards. A number of these are fraudulent.

SAMMENDRAG

Nye pass har siden 1. oktober 2009 blitt utstedt i A-serien. Passene produseres i Bagdad, men utstedes i alle provinshovedstedene og ved Iraks utenriksstasjoner. Et midlertidig reisedokument kan utstedes til irakere i utlandet dersom de besitter tilstrekkelig ID-dokumentasjon. A-passene kan inneholde feilaktige opplysninger om innehaver på grunn av feil i underlagsdokumentene som ble lagt ved søknaden om pass.

Alle irakiske borgere skal ha et nasjonalt ID-kort. ID-kortet blir utstedt gjennom de lokale kontorene til folkeregisteret, som finnes over hele landet.

Fra og med september 2015 har det gradvis blitt utstedt nye elektroniske og biometriske ID-kort i Irak. Det nye ID-kortet erstatter ikke bare det gamle ID-kortet, men også statsborgerskapsbeviset. Etter hvert vil det også erstatte bostedsbeviset, slik at irakere i fremtiden bare vil ha ett offisielt ID-dokument å forholde seg. Matrasjoneringskortet (PDS) holdes utenfor. For tiden er det ikke mulig å få det nye elektroniske ID-kortet utstedt gjennom en ambassade.

Det er fortsatt mange irakere som kun har gamle ID-kort og statsborgerskapsbevis. Det er mange forfalskede utgaver av disse kortene i omløp.

INNHold

1. Innledning	7
2. Pass	7
2.1 A-pass	8
2.2 Utstedelsesmyndighet	8
2.3 Hvor blir pass utstedt?	8
2.4 Søknadsprosedyre	9
2.5 Krav til dokumentasjon	9
2.5.1 Dokumentasjonskrav for barn	10
2.5.2 Dokumentasjonskrav for kvinner	10
2.6 Kontroll av underlagsdokumentene	11
2.7 Pass via stedfortreder	12
2.8 Søknad om pass fra utlandet	12
2.8.1 Mulighet til å søke fra utlandet via stedfortreder	12
3. Andre reisedokumenter	13
3.1 Nødpass	13
3.2 Midlertidig reisedokument (Pass Doc / Laissez-passer)	13
4. Forfalskning av pass	14
4.1 Forsøk på fysisk endring av bilde eller personopplysninger i pass	14
4.2 Problemer knyttet til transkribering av navn og navnebytte	14
4.3 Problemer ved kontroll av underlagsdokumenter ved passutstedelse	15
5. Folkeregisteret	16
5.1 Digitalisering av folkeregisteret	16
5.2 Ansvarlig myndighetsorgan	16
5.2.1 Registreringskontorer	17
5.3 Personnummer	17
5.4 Familienummer	17
5.5 Det tidligere familieregisteret	17
5.6 Overføring av registrerte personopplysninger i forbindelse med flytting	18
6. Nasjonalt ID-kort	18
6.1 Utstedelsesmyndighet	19
6.1.1 Hvor blir ID-kort utstedt?	19
6.2 Det nye elektroniske, nasjonale ID-kortet	20
6.2.1 Kjennetegn	20

6.2.2	<i>Søknadsprosedyre</i>	21
6.2.3	<i>Utstedelsessteder</i>	22
6.2.4	<i>Gyldighet og fornyelse</i>	22
6.3	Det gamle ID-kortet.....	22
6.3.1	<i>Kjennetegn</i>	23
6.3.2	<i>Dokumentasjonskrav ved utstedelse</i>	24
6.4	Kontroll av personopplysninger.....	24
6.5	ID-kort via stedfortreder – ny type.....	24
6.6	ID-kort via stedfortreder – gammel type.....	24
6.7	Ervervelse av nasjonalt ID-kort fra utlandet.....	24
6.7.1	<i>Certification of registration of nationality</i>	25
6.7.2	<i>Certification of registration of nationality til irakiske barn født i Norge</i>	25
7.	Endringer og variasjoner i utstedelsen av den gamle typen ID-kort	26
7.1	Endringer av ID-kortene siden 2003.....	26
8.	Forfalskninger av ID-kort	27
9.	Korrupsjon ved utstedelse av pass og ID-kort	27
10.	Statsborgerskapsbevis	28
10.1	Dokumentasjonskrav ved utstedelse.....	29
10.1.1	<i>Søkere bosatt utenfor Irak</i>	30
10.2	Forfalskninger.....	30
10.3	Tekniske krav.....	30
11.	Fødselsregistrering og -attest	31
11.1	Prosedyrer for registrering av nyfødte.....	31
11.2	Fødselsregistrering og -attest til barn født i utlandet ved irakisk ambassade.....	31
11.3	Forfalskninger.....	32
12.	Dødsattest	32
13.	Referanser	34

1. INNLEDNING

Dette temanotatet belyser prosedyrer for utstedelse av pass og ulike ID-dokumenter i Irak, samt hvilke registreringsrutiner som danner grunnlaget for dokumentutstedelsen. Notatet beskriver også prosedyrene som gjelder for irakere bosatt i utlandet, når de søker om pass og ID-dokumenter ved irakiske ambassader.

Som følge av omveltningene som har skjedd i Irak etter 2003, har det til tider vært problematisk å skaffe til veie de ID-dokumentene som kreves for å få pass. Dette har skapt grunnlag for kjøp og salg av forfalskede ID-dokumenter. Det har lenge vært et stort problem at irakiske ID-dokumenter har lav notoritet, men dette er nå forsøkt rettet opp med en omlegging av hele ID-kort-systemet. Fra å ha hatt håndskrevne ID-kort og statsborgerskapsbevis, som har vært relativt enkle å forfalske, har man nå innført nye nasjonale ID-kort som samler alle personlige opplysninger i et elektronisk kort.

Prosessen med å innføre nye kort til alle borgere, vil nødvendigvis ta noe tid. Av den grunn vil dette notatet ikke bare redegjøre for utstedelse av det nye nasjonale ID-kortet, men også for de gamle ID-dokumentene som nå er i ferd med å fases ut. I tillegg presenterer notatet informasjon som antas å ha betydning for dokumentenes notoritet, herunder kontroll og registrering av identitetsopplysninger og omfanget av korrupsjon.

Dette notatet er en oppdatering av et notat som første gang ble publisert i 2011. Det har senere blitt oppdatert med jevne mellomrom. Fremstillingen baserer seg både på åpen nettbasert informasjon, og på informasjon Landinfo har innhentet fra blant annet irakiske myndigheter og ambassader. Det er også benyttet informasjon fra dokumenteksperter og diplomater i Midtøsten som har kjennskap til irakiske dokumenter. De siste opplysningene er innhentet fra den irakiske ambassaden i Norge og den norske ambassaden i Amman.

2. PASS

Irakiske pass (*jawas*) er betegnet med en forbokstav som angir hvilken periode de er utstedt i. Pass i seriene M, N og H ble utstedt under Ba'th-regimet, og beholdt sin opprinnelig angitte gyldighet etter at Saddam Hussein ble avsatt.

I juli 2004 begynte man å utstede nye utenlandspass i S-serien. Disse ble i siste halvdel av 2006 erstattet av maskinlesbare pass i G-serien, som var av langt bedre kvalitet enn de foregående passene. G-passene er også i samsvar med internasjonale standarder og er dermed noe vanskeligere å forfalske. En ytterligere forbedret utgave, serie A, ble innført 1. oktober 2009.

I tillegg til de nevnte passene, utstedes også tjenestepass (E-serien) og diplomatpass (D-serien), men disse omtales ikke nærmere i dette dokumentet.

2.1 A-PASS

Fra om med 1. oktober 2009 ble nye pass utstedt i A-serien (Tysklands ambassade i Jordan 2009). Etter dette skal det i prinsippet ikke lenger ha blitt utstedt pass i G-serien, men en dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, som Landinfo møtte i november 2014, hevdet imidlertid å ha sett ekte G-pass utstedt i årene etter 2009.¹ En årsak kan være at det tok tid før alle de lokale passkontorene og ambassadene fikk det rette utstyret til å utstede de nye passene.

Pass i A-serien skiller seg fra G-serien ved at de har både arabisk, kurdisk og engelsk tekst. I tillegg er det en endring på siden med personopplysninger, hvor feltet for signatur eller fingeravtrykk i G-serien er erstattet med en strekkode i A-serien. Siden med biometriske data er laminert, slik den også var i G-serien. Passbærerens signatur er på side 3 i passet.

A-pass har 48 sider og er gyldig i åtte år for personer som har fylt 15 år, og fire år for dem som er yngre (Iraks innenriksdepartement 2017b). Passnummeret er perforert gjennom passet nederst på hver side fra side 3. Sidene 4-48 er for viseringer.

Alle A-pass er personlige. Barn må ha eget pass.

2.2 UTSTEDELSESMYNDIGHET

Det er Passdirektoratet som er ansvarlig for passutstedelse. Passdirektoratet er underlagt Direktoratet for sivilstatus, pass og bosted (Directorate of Civil Affairs, Passports and Residencies), som igjen ligger under Nasjonalitetsdirektoratet (General Directorate for Nationality (GDN)). Alle direktoratene sorterer under Innenriksdepartementet.

På selve passet står det at passutsteder er General Directorate for Nationality - Department of Passport. Det står skrevet på arabisk, kurdisk og engelsk.

2.3 HVOR BLIR PASS UTSTEDT?

Pass utstedes ved passkontorer i alle irakiske provinser og ved flere av landets utenriksstasjoner. Alle passøknader sendes elektronisk til Nasjonalitetsdirektoratet (GDN) i Bagdad for godkjenning, men provinsene utsteder passene selv etter aksept på søknaden fra Bagdad. Passene personaliseres lokalt i provinsene, og navnet på provinsen passet er utstedt i, står oppført som utstedelsessted (Leder for Pass og nasjonalitetsdirektoratet i Erbil, møte i Erbil november 2013; Iraks ambassade i Oslo, e-post juli 2015). En liste over passkontorer i Sentral- og Sør-Irak Irak finnes på Passdirektoratets nettside (Iraks innenriksdepartement 2017a).

I Bagdad er det flere passkontorer. Hovedkontoret ligger i Hayy al-Wahda, like ved Departementet for høyere utdanning og forskning.

I Kurdistanregionen er det ett passkontor i hver av provinsene Dohuk, Erbil og Sulaymaniya (KRG 2017).

Irakiske borgere kan søke om pass i den provinsen de er bosatt i, selv om ID-dokumentene deres er utstedt i en annen provins.

¹ Ifølge Iraks utenriksdepartement (u.å.d) stoppet utstedelsen av G-pass 10. juli 2009. Dersom det er riktig, skal det ikke lenger finnes gyldige G-pass, da utløpstiden på åtte år har utgått.

Pass som utstedes av Iraks ambassade i Stockholm, blir produsert og personalisert i Bagdad (Iraks ambassade i Stockholm, telefonsamtale november 2013). Disse sendes med diplomatpost til Sverige. I disse passene står Bagdad som utstedelsessted (Iraks ambassade i Oslo, e-post juli 2015).

Iraks ambassade i Oslo utsteder ikke pass.

2.4 SØKNADSPROSEDYRE

Elektronisk søknadsskjema ligger på Passdirektoratets elektroniske portal (Iraks innenriksdepartement 2017b), og er også tilgjengelig via Iraks ambassade i Sverige (u.å.). Man må fylle ut skjemaet, ta en utskrift og levere det ved sitt lokale passkontor, eller ved en ambassade dersom man er bosatt i utlandet.

Når passet er ferdig, kan det hentes ved samme kontor som mottok søknaden. Ved innlevering av søknad får man en kvittering som skal vises frem ved henting. I Bagdad kan man få passet utlevert samme dag som man leverer ID-dokumentasjonen, men dette vil antakelig avhenge av saksmengde. Personer bosatt i utlandet som har søkt om pass fra en ambassade, vil kunne avhente passet personlig ved samme ambassade. Ambassaden i Sverige annonserer på sine (arabiskspråklige) nettsider når passene er klare for avhenting.

Ved henting av pass avleveres fingeravtrykk som kontrolleres opp mot fingeravtrykket som ble avgitt ved innlevering av søknaden. Man må også vise kvittering for at avgiften er betalt.

2.5 KRAV TIL DOKUMENTASJON

Fra og med september 2015 har det gradvis blitt utstedt nye nasjonale ID-kort i Irak. Dette har innvirkning på dokumentasjonskravene ved passutstedelse. Ettersom det nye nasjonale ID-kortet ikke bare erstatter gammelt ID-kort, men også statsborgerskapsbevis, vil søkere med henholdsvis nytt og gammelt ID-kort bli møtt med ulike dokumentasjonskrav.

Passøkere som har det nye elektroniske ID-kortet, trenger kun å fremlegge dette kortet som ID-dokumentasjon, i tillegg til bostedsbevis (*Bitaka Sakan* (ar.) / *Zanyari* (kurd.). Passøkere med gammelt ID-kort må også legge frem statsborgerskapsbevis (*Shahadet Jinsiyaa*). Krav om bostedsbevis gjelder for personer som bor i Irak, mens personer bosatt utenfor Irak, må legge ved oppholdstillatelse i det landet de bor.

Videre må søkere (uavhengig av om de har nytt eller gammelt ID-kort) fylle ut søknadsskjema, samt:

- Legge ved to passbilder i farger med hvit bakgrunn (personer som søker fra utlandet, må legge ved tre bilder, og personer bosatt i Kurdistanregionen, må legge ved fire bilder).
- Betale et gebyr på 25 000 irakiske dinarer (eventuelt tilsvarende USD 20).
- Avlegge fingeravtrykk, både ved levering av søknad og henting av pass.

I Kurdistanregionen i Irak (KRI) skal det etter 1. januar 2017 ikke lenger ha vært mulig å få utstedt pass på grunnlag av gammelt ID-kort (Iraks ambassade i Oslo,

telefonsamtale november 2016 og e-post februar 2018; Norges ambassade i Amman 2016). Dette kravet gjelder ennå ikke i øvrige deler av Irak.

I møte med Norges ambassade i Amman i april 2016, opplyste representanter for kurdiske selvstyremyndigheter (KRG) at alle irakere vil være forpliktet til å skaffe seg det nye ID-kortet innen fem år. Iraks ambassade i Oslo, kunne ikke bekrefte dette, men hevdet derimot at det ikke er satt noen tidsfrist i noen deler av landet for når nytt elektronisk nasjonalt ID-kort må erverves (e-post februar 2018).

Ved ambassaden i Stockholm er gebyret 200 svenske kroner for nytt pass (Iraks ambassade i Sverige, telefonsamtale august 2011).

2.5.1 Dokumentasjonskrav for barn

Barn under 18 år må ha bekreftelse fra en verge for å få utstedt pass (Iraks innenriksdepartement 2017b). Vergen må legge ved kopi av egne identifikasjonspapirer og personlig møte opp når søkeren leverer inn passøknaden og avgir fingeravtrykk.

Dersom barnets far/verge er bosatt i utlandet, og barnet i Irak, må far/verge sende en samtykkeerklæring om at barnet kan søke om pass til Passdirektoratet via ambassaden i bostedslandet (Iraks innenriksdepartement 2017b).

2.5.2 Dokumentasjonskrav for kvinner

I henhold til passloven som ble vedtatt 21. september 2015, har alle irakiske statsborgere over 18 år rett til å få pass uten samtykke fra verge eller ektefelle. Dette fremkommer også av opplysninger på nettsidene til Passdirektoratet, der det står at hverken menn eller kvinner over 18 år trenger bekreftelse fra verge for å søke om pass (Iraks Innenriksdepartement 2017b).

Etter hva den belgiske landinformasjonsenheten Cedoca (2017) har fått opplyst av fire uavhengige kilder,² blir imidlertid ikke dette lovverket praktisert overfor kvinner i Sentral- og Sør-Irak. Kvinner må fortsatt ha bekreftelse fra verge/ektefelle for å få utstedt pass (Cedoca 2017, s. 5-6). Vergen/ektefellen må legge ved kopi av egne ID-dokumenter og personlig møte opp når kvinnen leverer inn passøknaden og avgir fingeravtrykk, slik ordningen har vært tidligere.

I KRI derimot trenger ikke kvinner lenger et slikt samtykke for å få utstedt pass (Cedoca 2017, s. 5; Iraks ambassade i Oslo, telefonsamtale 2015).

Heller ikke kvinner og deres barn bosatt i utlandet, trenger samtykke fra verge for å søke om pass (Iraks utenriksdepartement u.å.d).

² Cedoca har innhentet disse opplysningene fra (1) en representant for en internasjonal NGO som arbeider med prosjekter for å fremme sosial inkludering av kvinner, (2) en representant for en Bagdad-basert organisasjon som bistår kvinner som er ofre for familie- eller klanvold, (3) Dr. Doctor Zahra Ali, som arbeider ved Senter for kjønnsforskning ved Universitetet i London, og (4) Lilian Halls, som er en av lederne for Initiative Féministe Euromed (IFE- EFI) (Cedoca 2017).

2.6 KONTROLL AV UNDERLAGSDOKUMENTENE

Under et møte med direktøren for GDN i Bagdad i april 2012, fikk Landinfo anledning til å bli med på en runde i hovedpasskontoret i Bagdad, der alle pass i Irak blir produsert.³ Her fikk vi opplyst at ID-dokumentene som legges til grunn for passøknadene, gjennomgår en teknisk kontroll i Bagdad.

Første steg i prosessen, etter at søkeren har levert passøknad på nettet, og avtalt time til levering av søknad og ID-dokumenter, er å møte opp for en gjennomgang av søknaden. I tilfeller der underlagsdokumentene består av gammelt ID-kort og statsborgerskapsbevis, sjekkes disse først av politiet som jobber ved passkontoret der søkeren legger frem sin søknad. Politiet kan allerede her, ved å studere dokumentenes utseende og serienummer, avdekke eventuelle tydelige forfalskninger. Her sjekkes også at søknaden er korrekt utfylt. Når søknaden og ID-kortene er kontrollert, avlegger søkeren et elektronisk fingeravtrykk og signerer søknaden. Personer som ikke kan skrive sitt eget navn, bruker fingeravtrykk med blekk som signatur på søknaden (GDN, møte i Bagdad april 2012).

Etter denne første kontrollen, går en elektronisk versjon av søknad og ID-kort til det irakiske passmyndigheter kaller teknisk kontroll. I rommet for teknisk kontroll sitter om lag 20 personer med hver sin PC. Her sjekkes passøknader fra hele Irak og fra alle landets ambassader. Det sentrale ved arbeidet som pågår her, er å kontrollere at nummerkodene i dokumentene stemmer overens med stedet søkeren kommer fra. Alle byer, distrikter og provinser har egne koder som gjenfinnes i ID-dokumentene. I tillegg sjekkes de skannede versjonene av ID-kortene for eventuelle tekniske feil som kan avdekkes på et skjermbilde (GDN, møte i Bagdad april 2012).

Kontrollen avdekker av og til falske ID-kort. Det var vanskelig for GDN-direktøren å anslå hvor stort problemet var, men på spørsmål så antydte han rundt én prosent. Det betyr at det på en dag der det utstedes 7000 pass, blir avdekket 70 falske ID-kort. Dette utsagnet ble gitt i 2012, og sier lite om omfanget av eventuelle falske ID-dokumenter i dag.

Ifølge en ID-ekspert ved den norske ambassaden i Amman (e-post desember 2015), så vil man imidlertid ikke kunne avdekke alle forfalskninger på skjerm. En teknisk kontroll av et dokument innebærer en undersøkelse av produksjonsmetoder, inkludert trykketeknikker og andre sikkerhetslementer. En slik undersøkelse forutsetter at dokumentet foreligger i original, samt at man har tilgang på noe utstyr som for eksempel lupe. En kan dermed ikke kalle den kontrollen passutstedende myndighet i Bagdad foretar, for en teknisk kontroll, ifølge ID-eksperter.

De fremlagte personopplysningene i søknaden kontrolleres ikke opp mot folkeregisteret, men man sjekker at serienummer og registernummer samsvarer med kortinnehaverens opphavssted. Manglende kontroll av personopplysninger opp mot folkeregisteret kan være opphav til feilaktige personopplysninger i pass i G- og A-serien (se for øvrig avsnitt 4.3)

³ Ved hovedpasskontoret i Hay al-Wahda kan personer bosatt i enkelte distrikter som bl.a. Rusafa, Karrada og New Baghdad, møte opp for innlevering og gjennomgang av søknaden. Hvert av distriktene har et eget kontor i denne bygningen.

Etter kontrollen sendes passet til trykking i et eget rom med flere printere. Først blir serienummeret hullet ut i passet, dernest blir bildet og resten av dataene trykket. Neste steg er laminering av passet, og deretter går alle ferdige pass til en siste kvalitetssjekk (GDN, møte i Bagdad april 2012).

2.7 PASS VIA STEDFORTREDER

A-pass skal kun utstedes til innehaveren, som må møte personlig for å motta passet. Stedfortreder blir ikke akseptert. For å sikre at det faktisk er innehaveren som mottar passet, må innehaveren avlegge fingeravtrykk både når søknaden leveres inn, og når passet hentes ut (Iraks innenriksdepartement 2017b). (Se også 2.8.1. Mulighet til å søke fra utlandet via stedfortreder.)

Det kan gjøres unntak for eldre og immobile personer: Når de leverer en passøknad, kan de ha med seg en slektning som får fullmakt til å hente passet når det er klart (Nasjonalt ID-senter 2013a). Vedkommende må da avgi fingeravtrykk både ved innlevering av søknaden og ved henting av passet.

2.8 SØKNAD OM PASS FRA UTLANDET

Irakiske borgere bosatt i utlandet, fyller ut søknadsskjema som er tilgjengelig på irakiske ambassaders nettsider. Søkere trenger ikke lenger avtale time for å levere inn søknad og ID-dokumentasjon ved Iraks ambassade i Stockholm, men søknader kan kun leveres inn på bestemte tidspunkter i løpet av uken (Iraks ambassade i Sverige u.å.).

Ambassadene krever at det fremlegges originale ID-dokumenter (nasjonalt ID-kort og statsborgerskapsbevis, eventuelt kun nytt elektronisk, nasjonalt ID-kort dersom man har det) ved søknad om pass (Iraks innenriksdepartement 2017b). I tillegg må det legges ved oppholdstillatelse fra det landet man bor i. Iraks ambassade i Oslo utfører konsulære tjenester, men kan ikke utstede pass. Irakiske borgere i Norge må derfor reise til ambassaden i Stockholm.

En beskrivelse av fremgangsmåte ved søknad om pass fra utlandet, finnes på nettsiden til Iraks ambassade i Sverige (u.å.).

Ved søknad om pass ved den irakiske ambassaden i Stockholm, skannes søknaden og underlagsdokumentene, som så sendes elektronisk til hovedpasskontoret i Bagdad. Det er passutstedende myndighet i Bagdad som er ansvarlig for å sjekke ektheten av dokumentene (Iraks ambassade i Sverige, telefonsamtale august 2011).

I august 2017 endret man programvaren for passøknadene i Bagdad, hvilket førte til et midlertidig opphold i passproduksjonen og passutstedelse fra utlandet. Den 19. desember 2017 kunngjorde ambassaden i Sverige at passutstedelsen ble gjenopptatt (Iraks ambassade i Sverige 2017).

2.8.1 Mulighet til å søke fra utlandet via stedfortreder

Det skal ikke være mulig å søke om pass fra utlandet via stedfortreder i Irak (Iraks ambassade i Sverige, telefonsamtale februar 2010 og august 2011; GDN, møte i Bagdad april 2012; Iraks ambassade i Norge, samtale oktober 2013). Grunnen til at man må møte personlig, er bl.a. at man må avlegge fingeravtrykk.

3. ANDRE REISEDOKUMENTER

3.1 NØDPASS

Irakiske myndigheter utsteder ikke eget nødpass. Man må søke om nytt pass dersom man mister passet sitt. Man må da melde det gamle passet tapt ved en lokal politistasjon og sette inn en annonse i avisen om at passet er tapt (Iraks ambassade i Norge, møte februar 2012). Ambassaden må da undertegne på egenerklæringen som sier at passet er tapt, og denne må legges ved ny søknad om pass.

3.2 MIDLERTIDIG REISEDOKUMENT (PASS DOC / LAISSEZ-PASSER)

Irakiske ambassader, inkludert den i Norge, kan utstede et midlertidig reisedokument (pass doc/ laissez-passer) i følgende tilfeller (Iraks utenriksdepartement u.å.e):

- Dersom en irakisk statsborger ønsker å returnere til Irak, men har mistet passet sitt.
- Dersom en irakisk statsborger blir fratatt sitt pass og ønsker å returnere til Irak.
- Dersom en irakisk statsborger blir deportert til Irak.
- Dersom en utlending kommer til Irak fra en ukjent destinasjon, eller innehar statsborgerskap fra et land som ikke har representasjon i Irak, og ønsker å returnere til sitt hjemland, på betingelse av at hjemlandets myndigheter aksepterer returen.

For å få et midlertidig reisedokument må man legge frem et nasjonalt ID-kort og/eller irakisk statsborgerbevis, ev. kun ID-kort av den nye typen dersom man har det (Iraks utenriksdepartement u.å.e).

Laissez-passer gir rett til én reise, kun til Irak, og er normalt gyldig i seks måneder (Iraks ambassade i Oslo, telefonsamtale juli 2017; Iraks utenriksdepartement u.å.e). For å reise ut igjen fra Irak til et annet land må man skaffe pass mens man er i Irak.

Irak aksepterer ikke laissez-passer utstedt av Politiets Utlendingsenhet (PU). I møte med Norges ambassade i Amman i september 2016 fortalte flyplassmyndighetene ved Bagdad internasjonale flyplass (BIAP) at de kun aksepterer midlertidige reisedokumenter som er utstedt av irakiske myndigheter (Norges ambassade i Amman, e-post september 2016).

Grunnen til at kun irakiske dokumenter blir akseptert, er at man har erfaring med at andre land på sviktende grunnlag har utstedt dokumenter til ikke-irakere der det står at vedkommende er iraker. Det kan for eksempel være borgere av andre arabiske land som av ulike årsaker heller vil til Irak enn til sitt hjemland (Norges ambassade i Amman, e-post september 2016).

Det betyr at irakere uten ID-dokumentasjon ikke får utstedt noe midlertidig reisedokument som muliggjør innreise til Irak.

4. FORFALSKNING AV PASS

I henhold til informasjon Landinfo har fått via Norges ambassade i Amman, som igjen er basert på dokumenteksperterens uttalelser, har irakiske dokumenter generelt lav notoritet. Man finner at en stor andel av irakiske dokumenter er falske eller forfalsket.

Det samme fremgår av en rapport fra Immigration and Refugee Board of Canada (IRB Canada 2016). IRB har innhentet informasjon fra UNHCRs Midtøstenkontor i Amman, som opplyser at falske dokumenter er lett tilgjengelige i Irak. Ifølge UNHCRs representant har imidlertid disse dokumentene kun nytteverdi utenfor landets grenser, siden de raskt ville blitt oppdaget som falske i Irak. Det blir altså hevdet at falske dokumenter i hovedsak brukes utenfor landets grenser.

Falske pass er dyre, men er å få kjøpt (Chief of Migration på Bagdad International Airport, møte november 2013). Det samme gjelder falske visum til europeiske land.

4.1 FORSØK PÅ FYSISK ENDRING AV BILDE ELLER PERSONOPPLYSNINGER I PASS

Irakiske pass er relativt enkle å manipulere. Norsk politi har avdekket flere forfalskede irakiske pass i G- og A-serien. Én forfalskningsmetode har vært å splitte personsiden i et ekte pass og erstatte det ene laget av siden med en uoriginal (Østfold politidistrikt og Kripos, seminar i Oslo november 2013). På denne måten kan man endre personopplysningene i et allerede eksisterende pass.

En annen kjent forfalskningsmetode er å benytte falske ID-kort og statsborgerskapsbevis som underlagsdokumentasjon ved søknad om nytt pass. Som beskrevet under punkt 2.6., er ikke disse underlagsdokumentene gjenstand for en grundig teknisk undersøkelse ved passutstedelse. For å avdekke eventuelle forfalskninger må originaldokumentene undersøkes med lupe og annet teknisk utstyr, og dette gjøres ikke. Opplysningene i underlagsdokumentene sjekkes heller ikke opp mot folkeregisteret. Dette gir rom for at enkelte ekte pass inneholder falske personopplysninger.⁴

Dokumenteksperter ved vestlige ambassader i Amman (møte november 2014) har informert Landinfo om at de har sett flere pass der fødselsnummer og mors navn er endret. Ekspertene antok at dette var gjort for å fremstå som yngre og enslig.

4.2 PROBLEMER KNYTTET TIL TRANSKRIBERING AV NAVN OG NAVNEBYTTE

Transkribering av arabiske navn til latinsk skrift kan by på problemer siden det ikke foreligger standardiserte transkriberingsformer. Det kan føre til misforståelser og mistanker om forfalskninger selv om passet er ekte. Et annet problem, som heller ikke er forfalskning, er at familienavnet, som ikke var tillatt brukt under Ba'th-regimet, ikke alltid er oppført i passene selv om det har stått på ID-kortet (Iraks ambassade i Norge, møte februar 2011).

⁴ Det nye biometriske ID-kortet som har vært utstedt siden 2015, og som i seg selv er vanskeligere å forfalske, kan bøte på dette problemet.

Ved utstedelse av A-pass kreves det at man oppgir de samme navnene som står på ID-kortet. Dersom det ikke står noe etternavn på ID-kortet, skal personens tredje navn (farfars navn) oppføres som etternavn (Iraks innenriksdepartement 2017b).

I henhold til irakisk navnelov er det mulig å endre fornavn og etternavn én gang i livet. Mange irakere har gjort dette i kjølvannet av den sekteriske krigen som tiltok i 2006. Det er først og fremst personer med navn som Omar, Abu Bakr og Osman, som kan knyttes til sunnimuslimer, som vil endre navn (Bassem 2015).

Retten til å endre fornavn og etternavn er også nedfelt i lov om nasjonalt ID-kort av 2016, artikkel 22. Der heter det at Nasjonaldirektoratet kan innvilge søknad om endring av fornavn og etternavn dersom det foreligger overbevisende grunner til det. Endringen må kunngjøres i en lokalavis på søkers bekostning. Endringen vil skje 15 dager etter kunngjøringen.

Enkelte irakere bosatt i Norge, har imidlertid endret flere av navnene sine i Norge. De kan dermed få problemer ved søknad om pass fordi det nye navnet, som er godkjent i Norge, ikke er godkjent i Irak (Iraks ambassade i Norge, møte februar 2012).

4.3 PROBLEMER VED KONTROLL AV UNDERLAGSDOKUMENTER VED PASSUTSTEDELSE

I forbindelse med verifisering av irakiske pass, har diplomatkilder i Amman opplyst til norske myndigheter at passutstedende myndighet i Bagdad kun vil kontrollere ektheten av selve passet, og ikke registrene som underlagsdokumentene er utstedt på grunnlag av. Passet vil da være ekte og teknisk feilfritt, men kunne inneholde uriktige opplysninger. Dette er hovedkilden til feil i G- og A-pass. Landinfo har ikke funnet informasjon om at denne feilkilden er blitt rettet opp. Det kan derfor være grunn til å tro at feilaktige personopplysninger kan ha kommet inn i pass i G- og A-serien, jfr. avsnitt 2.6 (diplomatilder i Amman, møter 2007-2014).

Under et besøk på kontoret som produserer alle pass i Irak i 2012, fikk Landinfo bekreftet at det kun er tekniske detaljer ved underlagsdokumentene som sjekkes ved passutstedelse, og at serienummeret på ID-kortet korresponderer med stedet passøkeren kommer fra. Generaldirektøren ved GDN mente likevel at sjansen for å få utstedt pass i A-serien på feilaktig grunnlag var svært liten, da det i dag er mange personer involvert i kontrollen og utstedelsen av et pass (GDN, møte i Bagdad april 2012).

Det er viktig å påpeke at kontrollen som foretas, som beskrevet under punkt 2.6, ikke tilsvarende en fullstendig teknisk kontroll, da den foretas på skjerm og ikke av dokumentet i papirformat. Falske trykk og stempler vil ikke like lett kunne avdekkes ved kontroll på skjerm som ved en kontroll med lupe på det originale ID-dokumentet.

Det er grunn til å tro at feilkildene vi har redegjort for over, minimeres når pass etter hvert vil utstedes på bakgrunn av det nye elektroniske ID-kortet med biometriske data. Dette ID-kortet skal være svært vanskelig å forfalske (Intergraf 2016).

5. FOLKEREGISTERET

Personopplysninger om irakiske borgere blir registrert ved lokale folkeregistreringskontorer i Irak. Enhver irakisk borger plikter å registrere seg ved sitt lokale kontor.

De sivile persondataene (fullt navn, fars og mors navn, fødested, fødselsdato, sivilstatus og religion) har frem til nå blitt samlet i et såkalt familieregister ved de lokale folkeregistreringskontorene (se avsnitt 5.5). Samlingen av familieregistrene utgjør folkeregisteret.

Familieregisteret har blitt utfylt for hånd i såkalte familiebøker. Bøkene har blitt oppbevart og arkivert lokalt ved de enkelte registreringskontorene. Når en bok er utskrevet (den har plass til registrering av 200 familier), har den blitt sendt til hovedkontoret for skanning og deretter returnert til lokalkontoret for arkivering (Bah 2014). Denne ordningen fases nå etter hvert ut i forbindelse med at det nye elektroniske ID-kortet blir innført.

5.1 DIGITALISERING AV FOLKEREGISTERET

I forbindelse med innføring av nytt nasjonalt ID-kort, skal familie-, statsborgerskaps- og bostedsregistrene samles og digitaliseres. De lokale folkeregistreringskontorene har nå blitt, eller er i ferd med å bli elektronisk koblet opp mot det sentrale registeret, og nye registreringer føres direkte inn i det digitale folkeregisteret.

Parallelt med dette skal opplysningene i statsborgerskaps- og bostedsregistrene overføres til dette sentrale, digitale folkeregisteret (Lov om nasjonalt ID-kort 2016, art. 4). Bostedsregisteret er ennå ikke blitt innlemmet i det digitale folkeregisteret (Iraks ambassade i Oslo, e-post februar 2018). Dette registeret har imidlertid vært digitalisert og sentralisert siden 2010 (Nasjonalt ID-senter 2013b, s. 40-42).

Den nye folkeregistreringen er regulert ved lov om nasjonalt ID-kort fra 2016 (Law on National Card No. (3) for year 2016).

De gamle familiebøkene vil bli oppbevart i et sentralt arkiv slik at de er tilgjengelige dersom det skulle være behov for å finne frem til opplysninger senere (Norges ambassade i Amman 2016). De blir foreløpig arkivert i Pdf-format, og det er kun Direktoratet for sivile saker (Civil Status Affairs Directorate) som har tilgang til disse arkivene (IOM, som gjengitt i e-post fra Norges ambassade i Amman, februar 2018).

Landinfo vil her understreke at vi har mangelfull informasjon om implementeringen av digitaliseringen. Vi går ut ifra at de folkeregistreringskontorene som har det rette utstyret, nå kun foretar elektroniske registreringer som samles i et sentralt register, mens andre kontorer som fortsatt utsteder ID-kort av gammel type, registrerer persondataene i de håndskrevne bøkene som før. I dette notatet kan vi derfor hovedsakelige vise til hva den nevnte loven foreskriver.

5.2 ANSVARLIG MYNDIGHETSORGAN

I henhold til loven er det et nytt direktorat, Direktoratet for nasjonalitet og sivile saker (Directorate of Nationality and Civil Affairs), underlagt Nasjonalitetsdirektoratet (GDN), som skal sørge for å digitalisere og samle de ulike

registrene til ett folkeregister (Lov om nasjonalt ID-kort 2016, art. 1, punkt 27 og art. 3 og 4).

Slik Landinfo forstår loven, skal dette direktoratet ha det overordnede ansvaret for hele folkeregisteret, og dermed samle det ansvaret som tidligere har vært fordelt på flere direktorater (Lov om nasjonalt ID-kort 2016, art. 1, punkt 27).

5.2.1 Registreringskontorer

Ansvaret for den faktiske registreringen av sivile persondata vil som før være tillagt de lokale folkeregistreringskontorene i Irak (Lov om nasjonalt ID-kort 2016, art. 44, punkt 3). Det finnes slike kontorer spredt rundt over hele landet. På engelsk blir de uoffisielt kalt Civil Affairs Office eller Civil Affairs Department.

Ansvaret for å registrere og oppdatere bostedsinformasjon i det nye digitale folkeregisteret, samt håndtere søknader om endring av bosted, vil fortsatt være tillagt de lokale bostedskontorene (Lov om nasjonalt ID-kort 2016, art. 7).

5.3 PERSONNUMMER

Med innføringen av nytt nasjonalt ID-kort får irakiske borgere et eget personnummer som kan brukes i alle sammenhenger (Lov om nasjonalt ID-kort 2016, art. 1, punkt 19). Nummeret blir registrert i folkeregisteret og gis til borgere i forbindelse med at de søker om det nye ID-kortet (se mer om nytt nasjonalt ID-kort i kap. 6).

Personnummeret er tolvstifret og påføres det nasjonale ID-kortet (Lov om nasjonalt ID-kort 2016, art. 34; Wikipedia 2017).

5.4 FAMILIENUMMER

Hver familie vil nå få et alfanumerisk registreringsnummer bestående av 18 tegn i folkeregisteret. Nummeret erstatter nummeret på familiebogen og sidetallet der familien tidligere har vært registrert (se mer om dette i kap. 5.5). Nummeret er unikt for hver husstand og knytter de enkelte familiemedlemmene sammen i folkeregisteret (Lov om nasjonalt ID-kort 2016, art. 1, punkt 20; Giesecke & Devirent 2015).

Ved inngåelse av ekteskap genereres et nytt nummer for den nye familien. Nyfødte barn får dette familienummeret når de registreres, i tillegg til sitt unike personnummer (Lov om nasjonalt ID-kort 2016, art. 27, punkt 3 og art. 28, punkt 1-2).

Familienummeret påføres på baksiden av det nye ID-kortet (Giesecke & Devirent 2015; Wikipedia 2017).

5.5 DET TIDLIGERE FAMILIEREGISTERET

I det håndskrevne familieregisteret har hver familie hatt en dobbeltside. Denne siden har blitt oppdatert ved endringer i sivilstatus, samt ved fødsler og dødsfall. Hvert register rommer informasjon om 200 familier. Alle registreringer har vært ført inn i store bøker i A0-format (841 x 1189 mm), som har blitt oppbevart på det lokale folkeregistreringskontoret.

I henhold til Nasjonalt ID-senter (2013b, s. 40) synes det ikke å ha vært sentralt register hvor kopier av opplysninger om personer fra hele landet har blitt oversendt. I

en artikkel publisert i tidsskriftet *Canadian Studies in Population* (Bah 2014, s. 114) fremkommer det imidlertid at familieøkene skannes ved folkeregisterets hovedkontor før økene returneres til lokalkontoret for arkivering. Direktøren ved GDN informerte også Landinfo under møtet i 2012 om at det fantes et sentralt register i Bagdad.

Ved ekteskapsinngåelse har paret gått til det lokale folkeregistreringskontoret og fått opprettet en ny felles side i registeret med henvisning til den siden informasjonen ble hentet fra. Ved skilsmisse har de to blitt ført tilbake til sine foreldres familieøk.

Barnefødsler har blitt registret på bakgrunn av fødselsattest.

Familieregisteret ligger til grunn for utstedelse av nasjonalt ID-kort. Enhver iraker har kunnet få utlevert en utskrift av sin side i familieregisteret.

Følgende personopplysninger om hvert familiemedlem er registrert i familieregisteret: Fullt navn, fars og mors navn, fødested, fødselsdato, sivilstatus og religion. Med digitaliseringen vil disse personopplysningene bli overført til et sentralt elektronisk register.

5.6 OVERFØRING AV REGISTRERTE PERSONOPPLYSNINGER I FORBINDELSE MED FLYTTING

Ved flytting kan man få overført sin familieinformasjon fra et lokalt familieregister til et annet. Ifølge lov nr. 95 av 1978 skal alle familier ha et bostedsbevis (*bitaka sakan/zanyari*) og et registreringsnummer. Når familien er registrert, skal informasjonen overføres til registeret i Bagdad, som oppdateres en gang per måned (Leder for Pass og nasjonalitetsdirektoratet i Erbil, møte i Erbil 2013).

En person som flytter fra for eksempel Bagdad til Erbil, må sende inn sitt bostedsbevis til rette myndighet i Bagdad og søke om å få det overført til nytt bosted. Samme myndighet utsteder deretter et brev som vedkommende må vise frem når han/hun ankommer Erbil. På bakgrunn av dette kan vedkommende få nytt bostedsbevis og registreringsnummer utstedt i Erbil.

Selv om en familie som flytter blir oppført i et nytt familieregister på nytt bosted, blir det gamle familieregisteret fortsatt oppbevart ved det lokale folkeregistreringskontoret ved familiens opprinnelige bosted. Det blir da skrevet inn en kommentar i begge familieøkene om at familien har flyttet.

Bostedskontorene har ansvar for å oppdatere familiers bostedsregistrering (Lov om nasjonalt ID-kort 2016).

6. NASJONALT ID-KORT

Alle irakiske borgere skal ha et nasjonalt ID-kort. ID-kortet benyttes i all kontakt med offentlige myndigheter, helsevesen, sosiale velferdstjenester, skoler samt ved kjøp og salg av bolig og bil. I tillegg må ID-kortet legges frem ved søknad om andre offisielle dokumenter, som for eksempel pass.

Som allerede nevnt, har irakiske myndigheter begynt å utstede et elektronisk og biometrisk ID-kort, kalt enhetlig (unified) nasjonalt ID-kort. Det nye ID-kortet erstatter foreløpig det gamle ID-kortet og statsborgerskapsbeviset, men planen er at det senere også skal erstatte bostedsbeviset. Irakiske borgere vil dermed kun ha ett offisielt ID-dokument å forholde seg til (Norges ambassade i Amman 2016). Det er imidlertid fortsatt uvisst når også bostedsbeviset kommer til å inngå i det nye elektroniske ID-kortet (Iraks ambassade, e-post februar 2018).

Prosjektet med å innføre nytt ID-kort ble startet opp i 2013, og kortet skal første gang ha blitt utstedt i september 2015 i Jisr Diyala i Bagdad (Norges ambassade i Amman 2016). Da Landinfo snakket med konsulen ved den irakiske ambassaden i Oslo i november 2016, fikk vi opplyst at det da ble utstedt nye elektroniske ID-kort med biometri over store deler av Irak. Med unntak av Anbar, Ninewa og Salah-al Din, hvor situasjonen fortsatt var for ustabil, skulle samtlige provinser ha blitt tildelt det nødvendige utstyret for å lage de nye kortene, selv om dette ikke gjaldt mange av de mindre lokalkontorene (Iraks ambassade i Oslo, telefonsamtale november 2016). I løpet av 2017 har imidlertid også distriktene i langt større utstrekning begynt å utstede nye nasjonale ID-kort (Iraks innenriksdepartement 2017d).

Per 15. februar 2018 utstedes de nye ID-kortene fortsatt ikke i provinsene Anbar, Salah al-Din og Ninewa (Iraks ambassade i Norge, e-post februar 2018). I henhold til Direktoratet for nasjonalt ID-kort (Iraks innenriksdepartement 2017c), later det imidlertid til at et folkeregistreringskontor i Ramadi, i Anbar provins, åpnet for utstedelse av nytt elektronisk nasjonalt ID-kort 14. februar 2018. Det er grunn til å tro at flere av folkeregistreringskontorene vil komme etter i nær fremtid.

6.1 UTSTEDELSESMYNDIGHET

Utstedende myndighet er Direktoratet for nasjonalt ID-kort (Directorate of National Card Affairs). Dette organet ligger under Direktoratet for sivilstatus, pass og bosted (Directorate of Civil Affairs, Passports and Residencies) i Nasjonalitetsdirektoratet (General Directorate of Nationality, GDN).

På selve ID-kortet står det Republic of Iraq / Ministry of Interior / General Directorate of Nationality (Wikipedia 2017).

6.1.1 Hvor blir ID-kort utstedt?

Både det nye og det gamle ID-kortet utstedes ved de lokale folkeregistreringskontorene. Disse er spredt over hele landet, og finnes i de fleste byer og i provinshovedstedene.

Enn så lenge kan ID-kort (begge typer) kun utstedes i hjemmehørende distrikt der familien er registrert. Det betyr at internt fordrevne flyktninger ofte trenger bistand til å få nye dokumenter dersom de bor i en annen provins enn der de er registrert.

Mange av landets folkeregistreringskontorer har måttet bygges om for å kunne utstede den nye typen elektroniske ID-kort (Diplomatisk kilde i Amman, e-post januar 2018). Det er en av årsakene til at implementering av ny ordning har tatt lang tid.

6.2 DET NYE ELEKTRONISKE, NASJONALE ID-KORTET

6.2.1 Kjennetegn

Det nye nasjonale ID-kortet er et elektronisk plastkort av kredittkortstørrelse. Det har både arabisk og kurdisk tekst.

Øverst på fremsiden av kortet står det Republic of Iraq / Ministry of Interior / General Directorate of Nationality. Kortet inneholder følgende informasjon (Giesecke & Devirent 2015; Wikipedia 2017):

Fremside:

- Foto av innehaver
- Alfamerisk dokumentnummer (ni tegn)
- Tolvsifret personnummer
- Egennavn (*ism*)
- Navn på far
- Navn på farfar
- Familienavn (*laqab*)
- Navn på mor
- Navn på mors far
- Kjønn
- Blodtype

Bakside:

- Utstedelsesmyndighet (navnet på det bestemte lokalkontoret underlagt GDN)
- Utstedelsesdato
- Gyldighetsdato
- Fødested (by/landsby, ikke land)
- Fødselsdato
- Alfamerisk familiekode (18 tegn)
- Maskinlesbar sone

I motsetning til det gamle ID-kortet, har ikke det nye opplysninger om religionstilhørighet, og det står heller ikke direkte hva som er personens sivilstatus (Giesecke & Devirent 2015). Imidlertid har kortet et familienummer som indikerer om vedkommende er gift eller ikke.

ID-kortet inneholder en databrikke hvor blant annet biometriske data er lagret. I henhold til informasjon Nasjonalt ID-senter (2017) har innhentet fra kurdiske selvstyremyndigheter, inneholder brikken fingeravtrykk (ti fingre) og bilde av iris,

samt informasjon fra det gamle ID-kortet, fra statsborgerbeviset, strafferegisteret, eiendomsregisteret og førerkortet. Opplysninger om forsikringer og utdanning skal også være lagret i brikken. Flere ulike etater skal ha tilgang til å lese databrikken (Nasjonalt ID-senter 2017).

Kortet er produsert av et tysk firma ved navn Giesecke & Devirent. I en brosjyre med beskrivelse og eksempelbilder av kortet (Giesecke & Devirent 2015), opplyser firmaet at kortet inneholder en rekke sikkerhetselementer, bl.a.:

- Regnbuetrykk i høyre hjørne på kortes fremside.
- Lasergravert, speilvendt kopi av innehaverens portrettbilde i høyre hjørne.
- Guilloché-mønstret bakgrunn på fremsiden.
- Holografisk, metallisert tråd innebygd i kortets bakside.
- Maskinlesbar sone på baksiden med informasjon om dokumenttype, utstedelsesland, serienummer, fødselsdato, utløpsdato, nasjonalitet, navn og kontrollisifre i maskinlesbart format.
- Baksidetrykk som reflekteres under UV-lys.

6.2.2 Søknadsprosedyre

For å få utstedt det nye ID-kortet, må man bestille time hos det lokale folkeregistreringskontoret via nettsiden til Direktoratet for nasjonalt ID-kort (Directorate of National Card Affairs). Søknadsskjema⁵ kan lastes ned fra samme nettside og skal fylles ut før man møter til avtalt tid ved folkeregistreringskontoret (Norges ambassade i Amman 2016).

Søkere må levere inn følgende dokumentasjon (Iraks innenriksdepartement 2017e):⁶

- Nåværende ID-kort
- Statsborgerskapsbevis

I starten ble de gamle ID-dokumentene inndratt da man fikk utstedt det nye elektroniske ID-kortet. Dette skjedde inntil myndighetene innså at de gamle ID-kortene var nødvendige for å interagere med visse registre, som eiendomsregisteret (Norges ambassade i Amman, e-post februar 2018). I henhold til UNHCR i Bagdad begynte man derfor i november 2017 å hulle gamle ID-kort og statsborgerskapsbevis i stedet for å inndra dem (som gjengitt i Norges ambassade i Amman, e-post februar 2018).

Man må møte personlig for å levere søknad, da det tas foto og iris-skanning av søkeren. Søknaden med biometri sendes til et sentralt kontor i Bagdad, der opplysningene kontrolleres, før kortet personaliseres og returneres til det lokale kontoret i ferdig utfylt stand (Norges ambassade i Amman 2016). Landinfo har ingen kjennskap til hvordan opplysningene kontrolleres.

⁵ Søknadsskjema finnes her <http://www.nid-moi.gov.iq/>

⁶ I henhold til informasjon den norske ambassaden i Amman (e-post februar 2018) har innhentet fra den amerikanske ambassaden i Bagdad, må man også legge ved bostedsbevis og rasjoneringskort (PDS-kort). Disse kortene får man beholde, og de hulls ikke.

Det koster 5000 irakiske dinarer å få utstedt det nye ID-kortet, både ved første gangs utstedelse, og ved fornyelse etter endt gyldighetsperiode. Ved skade på eller tap av kort, er gebyrene for å få utstedt nytt kort henholdsvis 10 000 og 25 000 dinarer. (Lov om nasjonalt ID-kort 2016, art. 37, punkt 1-3). I henhold til loven om nasjonalt ID-kort (2016, art. 34) skal det finnes et duplikat av ID-kortet i tilfelle tap eller skade på kortet.

Det nye ID-kortet blir gitt til alle nyfødte, forutsatt at de skal registreres i et område der folkeregistreringskontoret har det nødvendige utstyret. Landinfo forutsetter at foreldrene må legge ved samme type dokumentasjon ved registrering av barnet som tidligere.

6.2.3 Utstedelsessteder

Det er per februar 2018 fortsatt flere folkeregistreringskontorer i Irak som ikke har det rette utstyret for å utstede det nye nasjonale ID-kortet. Dette skyldes at flere av de gamle kontorene mangler nødvendig infrastruktur. Nasjonalitetsdirektoratets nettsider (Iraks innenriksdepartement 2017c) oppdaterer jevnlig hvilke folkeregistreringskontorer som nå utsteder nasjonalt ID-kortet.⁷

De stedene som fortsatt ikke kan utstede nye nasjonale ID-kort, utsteder fortsatt de gamle ID-kortene. Enkelte kontorer som har utstyr til å utstede nye kort, utsteder også gamle ID-kort som en midlertidig løsning. Dette fordi ventetiden på nasjonalt ID-kort er relativt lang (diplomatkilde i Amman, e-post januar 2018).

6.2.4 Gyldighet og fornyelse

Norges ambassade i Amman bemerket i mai 2016 at de ikke hadde fått noen offisiell informasjon om kortenes gyldighetstid, men at det i brosjyren fra kortprodusenten antydes at kortet har en gyldighet på ti år.

Loven om nasjonalt ID-kort (art. 36, punkt 1a) stadfester for øvrig at kortet skal fornyes ved endringer eller korrigeringer av folkeregistrerte persondata, dersom det foreligger en bekreftelse fra rette myndighetsorgan. Landinfo tolker det dithen at kortet for eksempel bør fornyes ved endringer av sivilstatus som er autorisert av familiedomstolen, slik at familienummeret på kortet blir korrekt.

6.3 DET GAMLE ID-KORTET

De gamle ID-kortene er i ferd med å fases ut, men utstedes fortsatt der man ennå ikke har fått det riktige utstyret til å utstede det nye elektroniske ID-kortet.

Representanter for kurdiske selvstyremyndigheter (som gjengitt i Norges ambassade i Amman 2016) skal i april 2016 ha opplyst at alle irakere vil være forpliktet til å skaffe seg det nye ID-kortet innen fem år. Dette kan derimot ikke Iraks ambassade i Oslo bekrefte (e-post februar 2018). Ifølge ambassaden har ikke irakiske myndigheter satt noen tidsfrist for anskaffelse av det nye nasjonale ID-kortet, hverken for de kurdiske provinsene i nord eller andre deler av landet. Ettersom mange irakere vil

⁷ Oppdatert informasjon finnes også på Nasjonaldirektoratets Facebook-side: <https://www.facebook.com/iraqnid> [lastet ned 27. februar 2018]

kunne ha ID-kort av gammel type noen år til, vil vi i det følgende belyse kjennetegn og underlagsdokumentasjon for dette kortet.

6.3.1 Kjennetegn

Den gamle typen ID-kort inneholder bl.a. følgende data:

- Egennavn (*ism*)
- Navn på far og farfar (*nasab*)
- Navn (*laqab*)
- Navn på mor og morfar
- Kjønn
- Fullmektigens signatur
- Utstedelsesdato
- Utsteders signatur
- Utsteders fulle navn
- Fødselsdato i tall og bokstaver
- Fødested
- Sivilstatus
- Ektefellens navn
- Religiøs tilhørighet

Til høyre på kortets fremside står navnet på utstedende regionalkontor, nummeret på familieregisteret personen er registrert i, samt sidetall i familieregisteret. Øverst til venstre er serienummeret skrevet inn. Serienummerets font har seriffer, og tallene øker i størrelse. Ved hjelp av disse numrene og utsteders signatur kan man få en indikasjon på ektheten av kortet (Migrationsverket 2009).

På arabisk heter kortet *Bitaka shakhsiyeh*, men det blir også kalt *Bitaqahawwiya*.

Man har kunnet fornye kortet flere ganger i livet, og ved overgang til ny sivilstatus og ved flytting har man vært pliktig å fornye det. Nytt kort har fått ny utstedelsesdato og nytt serienummer. Det finnes ingen duplikater av ID-kortet, men på nye ID-kort ble det gamle serienummeret påført for hånd under det nye. Noen ganger ble det skrevet «fornyelse» over det nye serienummeret (Nasjonalt ID-senter 2013a).

De gamle ID-kortene har et hologram klistret på passbildet. Hologrammet er produsert utenfor Irak, og nummeret på hologrammet er bare et serienummer fra produsenten (Nasjonalt ID-senter 2013a). Irakiske myndigheter har opplyst til Nasjonalt ID-senter at det registreres hvilke serier med hologrammer som sendes til

hvilke kontorer. Hologrammet inneholder et sikkerhetselement som skal gå i stykker dersom det blir forsøkt fjernet etter at det er festet (Nasjonalt ID-senter 2013a).⁸

6.3.2 Dokumentasjonskrav ved utstedelse

For å få utstedt den gamle typen ID-kort må man fylle ut et søknadsskjema signert av husholdsleder, verge eller advokat, og legge ved to passbilder. I tillegg må man dokumentere sin identitet ved å legge frem fødselsattest (ved første gangs utstedelse) og ID-kort fra en nær slektning som far eller bestefar.

Det koster 1000 irakiske dinarer (ca. 8 USD) å få utstedt et ID-kort av gammel type (GDN, møte i Bagdad april 2012).

Det er ikke krav om foto for barn under 1-2 år. Foto av kvinner i hijab blir akseptert. Myndighetene i Kurdistan-regionen krever fire fotografier.

6.4 KONTROLL AV PERSONOPPLYSNINGER

Ettersom det nye elektroniske ID-kortet kun har vært utstedt i kort tid, har vi foreløpig lite informasjon om hvilke kontrollrutiner som er forbundet med utstedelse.

Norges ambassade i Amman opplyste imidlertid i mai 2016 at folkeregistreringskontorene sender søknader om ID-kort med biometri til et sentralt kontor i Bagdad der opplysningene kontrolleres (Norges ambassade i Amman 2016). Landinfo har ingen ytterligere informasjon om hva denne kontrollen innebærer.

6.5 ID-KORT VIA STEDFORTREDER – NY TYPE

Det er ikke mulig å få utstedt nytt elektronisk ID-kort via stedfortreder, ettersom det skal tas foto, fingeravtrykk og iris-skanning av søkeren ved innlevering av søknad (Norges ambassade i Amman 2016).

6.6 ID-KORT VIA STEDFORTREDER – GAMMEL TYPE

Den gamle typen ID-kort kan man få utstedt via stedfortreder i Irak.

En ektemann og far kan søke om denne typen ID-kort for sin kone og sine barn. Ved tap av ID-kortet, må en imidlertid møte personlig for å få nytt kort (GDN, møte i Bagdad april 2012). Dette gjelder ikke for barn under tolv år.

Man kan gi en annen person fullmakt til å søke om ID-kort av gammel type for seg. Det vanligste er å be en slektning om hjelp. En må dokumentere identiteten til både søkeren og personen med fullmakt.

Også i Kurdistanregionen i Irak har det vært det mulig få utstedt ID-kort av gammel type via stedfortreder med fullmakt.

6.7 ERVERVELSE AV NASJONALT ID-KORT FRA UTLANDET

Det er ikke mulig å søke om nytt elektronisk, nasjonalt ID-kort fra utlandet (Norges ambassade i Amman 2016; Iraks ambassade i Oslo, telefonsamtale november 2016).

⁸ Nasjonalt ID-senter opplyser at de ikke har testet og dermed heller ikke verifisert dette (2013a).

Irakere som trenger nytt nasjonalt ID-kort, må derfor reise til Irak for å få det utstedt. Det har blitt gitt unntak for irakere som kommer fra Anbar, Ninewa og Salah al-Din, hvor situasjonen frem til nylig har vært så ustabil at man ikke har forventet at noen skulle reise dit (Iraks ambassade i Oslo, telefonsamtale juli 2017). (Se neste avsnitt.).

6.7.1 Certification of registration of nationality

Personer fra Anbar, Ninewa og Salah al-Din som kan dokumentere hvem de er og hvor de kommer fra, kan søke om å få utstedt et dokument som bekrefter at de er irakiske borgere og registrert i Irak. Dette dokumentet kalles på arabisk *Sorat al-Qaid 1957* – i engelsk oversettelse certification of registration of nationality – og henviser til at personen eller vedkommendes familie var registrert i Irak i 1957 (Iraks ambassade i Oslo, telefonsamtale juli 2017). Søkeren må utstede en fullmakt til en person i Irak for å følge opp søknaden om dette dokumentet (Iraks ambassade, e-post 15. februar 2018).

Dokumentet kan brukes i Norge som dokumentasjon på identitet og nasjonalitet, og som en type ID-dokument frem til situasjonen i disse provinsene blir bedre. Irakiske myndigheter kan ikke svare ambassaden på når dette blir. Dokumentet er ikke tilstrekkelig for å få utstedt pass (Iraks ambassade i Oslo, telefonsamtale juli 2017).

I tillegg til å dokumentere sin identitet, må søkere avlegge fingeravtrykk i blekk ved ambassaden for å få utstedt et Sorat al-Qaid 1957. Dette blir sendt til Irak sammen med ID-dokumentasjonen (Iraks ambassade i Oslo, telefonsamtale juli 2017).

6.7.2 Certification of registration of nationality til irakiske barn født i Norge

Barn født av irakiske foreldre i Norge, får heller ikke utstedt noe ID-kort fra Norge. Imidlertid kan de få hjelp av ambassaden til å registrere barnet i Irak, og få et midlertidig Sorat al-Qaid 1957.

Barn født utenfor Irak kan registreres ved en av Iraks ambassader. Foreldrene må legge frem følgende dokumenter:

- Barnets fødselsattest, bekreftet av fødelandets utenriksdepartement
- Egne irakiske ID-kort (fra både mor og far)
- Egne statsborgerskapsbevis (fra både mor og far)
- Ekteskapsattest dersom det ikke fremgår av foreldrenes ID-kort at de er gift med hverandre.

På bakgrunn av denne dokumentasjonen kan den irakiske ambassaden utstede en irakisk fødselsattest til barnet.

Dersom foreldrene ikke har den nødvendige dokumentasjonen, kan ikke ambassaden utstede irakisk fødselsattest til irakiske barn født i utlandet (Iraks ambassade i Oslo, e-post april 2013).

7. ENDRINGER OG VARIASJONER I UTSTEDELSE AV DEN GAMLE TYPEN ID-KORT

Etter 2012 skal alle nasjonale ID-kort (gammel type) i hele landet hatt samme standard og kvalitet, ifølge generaldirektøren ved GDN (møte i Bagdad april 2012). Alle kortene har etter det blitt trykket på samme sted og sendt ut til provinsene i serienummerrekkefølge. De lokale folkeregistreringskontorene i provinsene har fylt ut persondetaljene for hånd, limt inn bildet og stemplet selv.

En dokumentekspert Landinfo møtte på den norske ambassaden i Amman i november 2014, bekreftet at irakiske dokumenter utstedt etter 2012, ser mer ensartet ut. Hver provins har sitt eget stempel, men ellers fremstår dokumentene som like.

I utgangspunktet har altså ID-kortene som er utstedt i Kurdistanregionen og resten av Irak, samme format, men serienumrene indikerer hvor kortet er utstedt.

Kort utstedt før 2012 kan imidlertid variere både med hensyn til stempler, sikkerhetsfibre og kinegram.

7.1 ENDRINGER AV ID-KORTENE SIDEN 2003

Nedenfor nevnes endringer som har blitt gjort på ID-kortet etter 2003. Opplysningene er i hovedsak hentet fra Immigration and Refugee Board of Canada (IRB Canada 2008) og supplert med informasjon fra en dokumentekspert ved den norske ambassaden i Amman:

- Fra medio 2003 ble de arabiske tallene i ID-kortet endret til våre tall. Noen steder ble imidlertid arabiske tall fortsatt brukt. Før medio 2003 ble våre tall aldri brukt på ID-kort. Ifølge en ID-ekspert ved den norske ambassaden i Amman (e-post desember 2015), ble denne endringen kun innført i Sentral-Irak, og ikke i KRI. KRI endret tallene på ID-kortene først i 2012.
- Frem til 2012 ble et våtstempel med ørnemotiv brukt på ID-kortet utstedt i de tre kurdiske selvstyrte provinsene i Nord-Irak, mens et stempel med palmetresymbol ble brukt på ID-kort utstedt i Sentral-Irak.
- Bakgrunnstrykket skal være klart. De tre stjernene på ørnens bryst skal være klare (både vertikalt og horisontalt).
- ID-kort utstedt i Sentral-Irak etter medio 2003, skal ha sikkerhetsfibre som reflekteres under UV-lys. Kort utstedt i KRI fikk dette først i 2012 (ID-ekspert ved den norske ambassaden i Amman, e-post desember 2015).
- Kinegram ble innført i Sentral-Irak medio 2005. Det finnes imidlertid ekte kinegram på falske ID-kort. Kinegram ble først innført i KRI i 2012 (ID-ekspert ved den norske ambassaden i Amman, e-post desember 2015).
- Når en person dør, skal det ene hjørnet av kortet klippes av, og kortet skal returneres til avdødes familie.

8. FORFALSKNINGER AV ID-KORT

Det er kjent at falske ID-kort er å få kjøpt på det åpne marked til svært lav pris. Mange har gjort dette for å spare tid, da det har kunnet ta flere måneder å få utstedt kortet på riktig måte.

Det kan være vanskelig å avdekke om et ID-kort utstedt før 2012, er falskt eller ikke, da det kan forekomme feil og variasjoner i de ekte kortenes bakgrunnstrykk. Slike variasjoner skal imidlertid ikke lenger inntreffe, siden alle ID-kortformularer trykkes på samme sted. ID-kort av den gamle typen er imidlertid av teknisk lav kvalitet og derfor lette å forfalske (Ockenden International 2006).

Informasjon Landinfo har mottatt over tid via den norske ambassaden i Jordan fra diplomatkilder i Amman, indikerer at opptil halvparten av ID-kortene som er i bruk, kan være falske. Diplomatkilder i Amman opplyste i 2011 (som gjengitt i e-post fra Norges ambassade i Jordan, februar 2011) at det da var relativt enkelt å kjøpe falske eller stjalne tomme ID-kort i Irak.

De samme kildene har opplyst at de kommer over både fabrikkerte ID-dokumenter, og ekte ID-dokumenter som det er gjort endringer i. I de tilfellene hvor selve ID-kortet er fabrikkert, ser man det gjerne på papirkvaliteten og bakgrunnstrykket. Disse kortene har uklart trykk, og de kan mangle fibre eller ha feil i fibrenes mønster. Mange forfalskede ID-kort som tilsynelatende ser ekte ut, kan ha både ekte og falske persondata. De vanligste forfalskningene i disse kortene er, ifølge diplomatkilder i Amman, falske stempler med stavfeil og falske dokumentnummer.

I henhold til Nasjonalt ID-senter (2013a) finnes det en god del falske irakiske ID-kort med ekte hologram.

Ifølge en vestlig ambassade i Amman (som sitert av Norges ambassade i Jordan, e-post februar 2011) er ID-kortene nest etter fødselsattestene, det persondokumentet som hyppigst er forfalsket.

Det nye elektroniske ID-kortet, som erstatter det gamle ID-kortet og statsborgerskapsbeviset, inneholder flere sikkerhetslementer som skal gjøre det svært vanskelig å forfalske. Kortet har ikke vært i bruk lenger enn et par år, og Landinfo er ikke kjent med om det har blitt avdekket forfalskninger av det.

9. KORRUPSJON VED UTSTEDELSE AV PASS OG ID-KORT

Irakisk offentlig forvaltning er beryktet for sitt store omfang av korrupsjon. Landet er rangert som et av de mest korrupte i verden av Transparency International (TI 2017).⁹

I henhold til kilder Landinfo har snakket med, er bestikklser ikke uvanlig i møte med utstedere av ID-kort og pass. For å illustrere hvordan korrupsjonen generelt foregår, fortalte en palestinsk diplomatkilde i Bagdad (møte oktober 2010) at det for statsløse palestinere som bor i Irak, ofte er nødvendig å betale bestikklser, også for å

⁹ Irak rangerer som nummer 166 av 176 på Corruption Perceptions Index 2016 (TI 2017).

få utstedt dokumenter de etter loven har krav på. En palestiner må i så fall regne med å måtte betale minst USD 100 for å få utstedt et reisedokument. Hvis man trenger en stedfortreder for å få hentet dokumentet, må man ut med ca. USD 400. Selv om alle opplysninger man har gitt i søknaden er korrekte, og alle papirer er feilfritt utfyllt, kan utsteder likevel gjerne finne, eller finne på, en eller annen «feil» og bruke det til å presse søkeren for penger (diplomatkilde i Bagdad, møte oktober 2010).

Det er ingen grunn til å tro at dette kun gjelder for palestinere i Irak.

Det går også an å bestikke personer for å slippe å møte opp personlig, der dette ellers er et krav. Den nevnte diplomatkilden (møte oktober 2010) fortalte Landinfo at han selv hadde vært tvunget til å gjøre det da hans far ble for gammel og syk til selv å gå og fornye ID-kortet sitt. Dokumenteksperter Landinfo møtte i Amman i 2014, var også av den oppfatning av at det er mulig å få pass uten personlig oppmøte.

Det kan heller ikke utelukkes at det betales bestikkelser for å få fortlgang på utstedelsen av ID-kort.

I 2012 informerte generaldirektøren ved GDN Landinfo om at myndighetene slår hardt ned på korrupsjon i dette systemet. Rett før Landinfos besøk hadde ti ansatte blitt arrestert for å ha bidratt til forfalskninger av ID-kort.

Ifølge generaldirektøren skal det være to ansatte til stede når ID-kort utstedes, hvilket skal være med å forhindre korrupsjon.

10. STATSBORGERSKAPSBEVIS

Statsborgerskapsbevis (på arabisk *shahadat jinsiyya*) har blitt utstedt til alle irakiske borgere etter søknad. Tildeling av statsborgerskap er regulert av statsborgerskapsloven (2006).

Landinfo legger til grunn at innføringen av elektronisk nasjonalt ID-kort, som dokumenterer både identitet og irakisk nasjonalitet, innebærer at det ikke lenger utstedes statsborgerskapsbevis i Irak. Unntakene må være i de distriktene som fortsatt ikke er i stand til å utstede nytt elektronisk ID-kort. Borgere som får utstedt nytt nasjonalt ID-kort, får inntil videre beholde sitt gamle statsborgerskapsbevis, men det blir hullet av utstedende myndighet (Norges ambassade i Amman, e-post februar 2018).

Landinfo antar imidlertid at gyldige statsborgerskapsbevis vil være i bruk i en omleggingsfase, og blant annet være påkrevd som dokumentasjon ved utstedelse av pass til borgere som kun har det gamle ID-kortet. I det følgende vil vi derfor belyse kjennetegn ved kortene og hva slags dokumentasjonskrav som har vært gjeldende ved utstedelse.

Statsborgerskapsbeviset inneholder følgende informasjon med samme nummerering som i listen (UK Border Agency 2009):

1. Fødselsdato og fødested
2. Religion

3. Spesielle kjennetegn
4. Fars fulle navn
5. Fars fødested
6. Mors fulle navn
7. Mors fødested
8. Kommentarer
9. Fingeravtrykk av venstre tommel
10. Innehavers signatur
11. Passfoto
12. Mappenummer
13. Sertifikatnummer
14. Utstedelsesdato
15. Irakisk statsborgerskapsbevis
16. Da det er bekreftet at xxx, hvis bilde er festet over, har fått irakisk statsborgerskap i henhold til paragraf xxx i Iraks statsborgerlov av (xxx), har han/hun fått dette statsborgerskapsbeviset. Undertegnet av utstedende myndighet.

Under punkt 16 vil det i et erstatningsdokument stå at dette kortet er utstedt i henhold til tidligere utstedt statsborgerskapsbevis. Sertifikatnummer og dato på tidligere utstedt bevis vil være skrevet inn, samt ny utstedelsesdato. Ny dato skal stå nederst på kortets høyre side.

Statsborgerskapsbeviset har vært påkrevd ved søknad om arbeid i offentlig sektor, i utdanningssammenheng og i forbindelse med andre offentlige tjenester. I tillegg har statsborgerskapsbeviset vært et underlagsdokument ved søknad om pass, fødselsattest for egne barn, ekteskapsattest og dødsattest.

Barn har kunnet få statsborgerskapsbevis fra de er små, men det vanlige har vært å få det ved 12-års alder (GDN, møte i Bagdad april 2012).

Det er Nasjonalitetsdirektoratet (GDN) som har utstedt statsborgerskapsbevis etter søknad.

I henhold til irakisk lov har statsborgerskapsbevis kun blitt produsert i Bagdad (Leder for Pass og nasjonalitetsdirektoratet i Erbil, møte i Erbil november 2013). Man har likevel kunnet få utstedt dokumentet ved Nasjonalitetsdirektoratets (GDNs) lokalkontorer, som finnes i alle provinshovedstedene. I Bagdad er det flere kontorer.

Statsborgerskapsbevisene har kun blitt utstedt i Irak.

10.1 DOKUMENTASJONSKRAV VED UTSTEDELSE

I henhold til informasjon Immigration and Refugee Board of Canada innhentet (IRB Canada 2013) fra IOM i 2013, har følgende dokumentasjonskrav vært gjeldende ved utstedelse av statsborgerskapsbevis til irakere bosatt i Irak:

- Fars eller brors statsborgerskapsbevis
- Søkers ID-kort
- Søkers eller fars bostedsbevis
- Søkers eller fars rasjoneringskort
- Fire passbilder med hvit bakgrunn

I henhold til de kurdiske regionalmyndighetene (KRG u.å.) har det vært tilstrekkelig å legge frem mors *eller* fars statsborgerskapsbevis og ID-kort ved søknaden, i tillegg til rasjoneringskort og bostedsbevis. Dette samsvarer med nasjonalitetsloven, som sier at en person født av en irakisk mor eller far, har rett til irakisk statsborgerskap. Ved spørsmål til den irakiske ambassaden i Oslo, har Landinfo fått opplyst at en mor derimot ikke kan søke om statsborgerskap på vegne av sitt barn uten fars samtykke (e-post desember 2014). En far kan på sin side søke om statsborgerskap for sitt barn uten mors samtykke.

10.1.1 Søkere bosatt utenfor Irak

Irakere bosatt utenfor Irak, har tidligere kunnet søke om statsborgerskapsbevis ved en irakisk ambassade. Slik Landinfo forstår det, er ikke dette lenger mulig etter at de nye ID-kortene ble introdusert.

For å få det nye elektroniske ID-kortet må man reise til Irak. Unntak har blitt gjort for personer som kommer fra de ustabile provinsene Anbar, Ninewa og Salah al-Din. De kan få hjelp av ambassaden til å få utstedt et midlertidig certification of registration of nationality (Sorat al-Qaid 1957) (Iraks ambassade i Oslo, telefonsamtale juli 2017). (Se mer om dette i kapittel 6.7.1 og 6.7.2.)

10.2 FORFALSKNINGER

I henhold til informasjon Landinfo har fått tilgang til via Norges ambassade i Amman, er en høy andel av statsborgerskapsbevisene som vestlige ambassader i Amman verifiserer, forfalsket. Det blir angitt at det fortsatt er mulig å kjøpe forskjellige falske ID-dokumenter til en pris av opptil 150 USD. Ifølge dokumentekspertene finnes det ulike typer forfalskninger.

Ifølge Nasjonalt ID-senter (2013a) forfalskes ofte statsborgerskapsbeviset ved å lage en kopi ved hjelp av en kommersiell laserprinter. De totalfalske statsborgerskapsbevisene har som regel ikke serienummer i høytrykk.

Statsborgerskapsbevisene er også svært sårbare for fotobytt (Nasjonalt ID-senter 2013a).

En annen forfalskningsmetode er å tilegne seg statsborgerskapsbevis på bakgrunn av falske underlagsdokumenter.

10.3 TEKNISKE KRAV

Statsborgerskapsbevis utstedt fra og med 2012, skal ha lik standard uavhengig av hvilken provins de er utstedt i. Før 2012 var det derimot noen ulikheter på ørnemotivet og i teksten i kortene utstedt i henholdsvis KRI og Sentral-Irak.

Statsborgerskapsbevisene innehar ingen sikkerhetslementer utover trykkteteknikker, verken nå eller før 2003, bortsett fra et hologram over foto som ble innført i Sentral-Irak i 2005, og i KRI i 2012. Det er ikke og har aldri vært vannmerke i irakiske statsborgerskapsbevis (Dokumentekspert ved den norske ambassaden i Amman, e-post desember 2015).

11. FØDSELSREGISTRERING OG -ATTEST

Registrering av fødsler og dødsfall er regulert ved lov av 1971 (Registration of Births and Deaths Law no. 148). Denne loven etterfulgte lov nummer 30 av 1947 som gjorde registrering av fødsler og dødsfall obligatorisk (IIVRS 1980).

Helsemyndighetene har en frist på 30 dager til å registrere en fødsel (Lov om nasjonalt ID-kort 2016, art. 12, punkt 1). For barn født i utlandet, er fristen 60 dager. For sen registrering innebærer bøter.

11.1 PROSEDYRER FOR REGISTRERING AV NYFØDTE

Det er lege, jordmor eller autorisert sykepleier som bistår ved en fødsel, som er ansvarlig for å utstede og signere en fødselsattest, og for å oversende den til godkjenning og registrering ved eget helseforetak (Bah 2014).

Fødselsattesten utstedes i fire eksemplarer, hvorav den ene (hvit) sendes til folkeregisteret, den andre (grønn) gis til barnets foreldre, den tredje (gul) sendes til sykehusets/klinikkens statistikk-kontor, mens den fjerde (blå) beholdes av helseforetaket som har utstedt fødselsattesten. Det er altså helseforetaket som har ansvar for å oversende fødselsattesten til rett folkeregistreringskontor (Lov om nasjonalt ID-kort 2016, art. 12, punkt. 1; Bah 2014, s. 114).

Helseforetakets statistikk-kontor har ansvar for å oversende fødsels- og dødsstatistikk til Helsedepartementets nasjonale statistikk-kontor (Bah 2014, s. 113-114).

Ved fødsel utenfor et helseforetak, skal legen, jordmoren eller tilstedeværende autoriserte sykepleier utstede, signere og oversende fødselsattesten til rette myndighet for godkjenning og registrering.

Foreldrene skal ta med barnets fødselsattest til sitt lokale folkeregistreringskontor for at det skal få det obligatoriske nasjonale ID-kortet utstedt.¹⁰

11.2 FØDSELSREGISTRERING OG -ATTEST TIL BARN FØDT I UTLANDET VED IRAKISK AMBASSADE

Ifølge Iraks utenriksdepartement (u.å.a) må man gjennom følgende prosedyre for å registrere barn født i utlandet, i Irak:

- Foreldrene til et barn født utenfor Irak, må fremskaffe en gyldig fødselsattest fra landet barnet er født i, og fremlegge denne for ambassaden innen to

¹⁰ Vanligvis vil barns foreldre/foresatte sørge for at barna får utstedt nasjonale ID-kort en gang før de skal begynne på skolen, siden det som oftest er ved innskriving på skole de har bruk for det første gang.

måneder etter fødsel. Attesten må være attestert av fødelandets utenriksdepartement. Den irakiske ambassaden skal også bevitne fødselsattesten. Dersom man ikke søker om registrering av barnet innen to måneder, vil man måtte betale en bot på 10 000 irakiske dinarer (tilsvarende USD 8,50).

- Ambassaden registrerer fødselen og utsteder en fødselsattest i henhold til informasjon angitt i den lokale attesten, i fire kopier. De sendes til en avdeling for statistikk og sivilstatus (Department of Vital Statistics and Civil Status) i Helsedepartementet. Den lokale fødselsattesten, som skal være bekreftet av rett myndighet, legges ved.

Irakere i Norge kan få fødselsattesten bevitnet ved Iraks ambassade i Oslo.

Følgende dokumentasjon må legges ved for å registrere et barn født i utlandet, i Irak (Iraks ambassade i Oslo, e-post april 2013):

- Barnets fødselsattest, bekreftet av landets utenriksdepartement.
- Begge foreldres irakiske ID-kort, ny eller gammel type (dersom også mor er irakisk).
- Begge foreldrenes statsborgerskapsbevis (dersom mor ikke er irakisk, må hun legge ved kopi av pass).
- Foreldrenes ekteskapskontrakt dersom ekteskapet ikke er notert i parets irakiske ID-kort.

Dersom foreldrene er skilt, må skilsmissegodkjenning vedlegges. For barn født før 2007, kan det være krav om ytterligere dokumentasjon.

Mer utdypende informasjon om prosedyrer for å få fødselsattest fra utlandet finnes på nettsiden til Iraks utenriksdepartement (u.å.a).

11.3 FORFALSKNINGER

En vestlig ambassade i Amman opplyste i 2011 (som sitert av Norges ambassade i Jordan, e-post februar 2011) at fødselsattester var det ID-dokumentet de hyppigst fant forfalsket.

En mulig grunn kan være at mange ikke har fødselsattest, men har hatt behov for å fremskaffe en for å få ID-kort og statsborgerskapsbevis. Opplysningene i en forfalsket fødselsattest er ikke nødvendigvis falske.

12. DØDSATTEST

Dødsattester utstedes av sykehus, mens det er Helsedepartementet som har ansvaret for å registrere dødsfallet og for å godkjenne dødsattesten med et stempel. Det finnes et standardkjema, og attesten utstedes i fire eksemplarer, der foreldre eller andre nære slektninger får én, mens de tre andre arkiveres på samme måte som fødselsattestene.

Dersom døden inntreffer på et sykehus eller klinikk, skal legen sørge for registrering av dødsfallet umiddelbart, og dødsattesten må sendes helsemyndighetene innen 30 dager (Lov om nasjonalt ID-kort 2016, art. 12, punkt 1).

Fristen for å melde et dødsfall som har skjedd utenfor Irak, er 45 dager (Iraks utenriksdepartement u.å.f).

I tilfelle et dødsfall skjer uten at medisinsk personell er til stede, skal enten pårørende varsle nærmeste helsekontor, eller den lokale ordføreren bevitne dødsfallet i samråd med to vitner og rapportere dette til det lokale helsekontoret (IIVRS 1980).

Legen som blir varslet, må sende dødsattesten til helsemyndighetene innen 30 dager (Lov om nasjonalt ID-kort 2016, art. 12, punkt 1). En kopi blir sendt til avdødes lokale folkeregistreringskontor.

Det nye elektroniske folkeregisteret vil i tillegg til fødsler også registrere dødsfall.

Ifølge diplomatkilder i Amman har man avdekket en stor andel falske dødsattester (FCG 2010).

13. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Bah, S. (2014). The Iraqi civil registration system and the test of political upheaval. *Canadian Studies in Population*, 41(1-2), s. 111-119. Tilgjengelig fra <https://journals.library.ualberta.ca/csp/index.php/csp/article/viewFile/21887/16367> [lastet ned 13. desember 2017]
- Bassem, W. (2015, 17. juni). From Omar to Hussain: Why Iraqis are changing their names. *Al Monitor*. [Ikke lenger tilgjengelig på Internett].
- Cedoca, dvs. Documentation and Research Centre, Belgium (2017, 17. februar). *De toepassing van Law No. 32 of 2015 on passports bij de aflevering van paspoorten aan vrouwen [Anvendelse av lov nr. 32 av 2015 om pass ved passutstedelse til kvinner]*. Brussel: Cedoca.
Rapporten er ikke offentlig tilgjengelig
- FCG, dvs. Fraud Control Group (2010, 15. april). *Minutes of the Fraud Control Group 15. April*. Amman: FCG.
Dokumentet er ikke offentlig tilgjengelig.
- Giesecke & Devirent (2015). *The New National ID Card for the Republic of Iraq*. München:Giesecke & Devirent.
Brosjyren er tilgjengelig i Landdatabasen for utlendingsforvaltningen.
- IIVRS, dvs. International Institute for Vital Registration and Statistics (1980, september). *Registration of vital events in Iraq*. Bethesda: IIVRS. Tilgjengelig fra http://www.cdc.gov/nchs/data/isp/010_Registration_of_%20Vital_Events_in_Iraq.pdf [lastet ned 19. november 2015]
- Intergraf (2016, 19. mars). Intergraf celebrates 40 years of Security Printers International Conference. *Infosecura*, 67. Tilgjengelig fra <http://www.securityprinters.org/dwl/Infosecura67.pdf> [lastet ned 31. januar 2018]
- Iraks ambassade i Sverige (2017). *[Return of passport issuance system to work]* (google oversettelse fra arabisk). Stockholm: Iraks ambassade i Sverige. Tilgjengelig fra <http://www.mofamission.gov.iq/ab/SwedenS&article=15123> [lastet ned 18. januar 2018]
- Iraks ambassade i Sverige (u.å.) *[Embassy of the Republic of Iraq in Sweden – Stockholm. The Main Page]* (google oversettelse fra arabisk). Stockholm: Iraks ambassade i Sverige. Tilgjengelig fra <http://www.mofamission.gov.iq/ab/SwedenS> [lastet ned 16. februar 2018]
- Iraks innenriksdepartement (2017a). *[Directorate of passport affairs]* (google oversettelse fra arabisk). Bagdad: Ministry of Interior. Tilgjengelig fra <http://www.iraqinationality.gov.iq/> [lastet ned 16. februar 2018]
- Iraks innenriksdepartement (2017b). *[Instructions for obtaining machine readable passport]* (oversatt fra arabisk via Google oversetter). Bagdad: Ministry of Interior. Tilgjengelig fra <http://www.iraqinationality.gov.iq/InstructionstoapplyforElectronicallyReadPassport.html> [lastet ned 8. februar 2018]
- Iraks innenriksdepartement (2017c). *[Directorate of National Card Affairs]* (oversatt fra arabisk via Google oversetter). Bagdad: Directorate of National Card Affairs, Ministry of Interior. Tilgjengelig fra <http://www.nid-moi.gov.iq/> [lastet ned 16. februar 2018]
- Iraks innenriksdepartement (2017d). *[Babylon celebrates the opening of the national card in Jurf al-Nasr]* (oversatt fra arabisk via Google oversetter). Bagdad: Directorate of National

Card Affairs, Ministry of Interior. Tilgjengelig fra <http://www.nid-moi.gov.iq/index.php?name=News&file=article&sid=172> [lastet ned 16. februar 2018]

- Iraks innenriksdepartement (2017e). [*Introduksjon om hvordan man søker om elektronisk enhetlig nasjonalt ID-kort*] (oversatt fra arabisk via Google oversetter). Bagdad: Directorate of National Card Affairs, Ministry of Interior. Tilgjengelig fra <http://www.nid-moi.gov.iq/index.php> [lastet ned 16. februar 2018]
- Iraks utenriksdepartement (u.å.a). *Birth certificate*. Bagdad: Ministry of Foreign Affairs. Tilgjengelig fra <http://www.mofa.gov.iq/en/submenu.php?id=43> [lastet ned 17. januar 2017]
- Iraks utenriksdepartement (u.å.b). *The civil status ID*. Bagdad: Ministry of Foreign Affairs. Tilgjengelig fra <http://www.mofa.gov.iq/en/submenu.php?id=64> [lastet ned 17. januar 2017]
- Iraks utenriksdepartement (u.å.c). *Nationality cert. [certificate]*. Bagdad: Ministry of Foreign Affairs. Tilgjengelig fra <http://www.mofa.gov.iq/en/submenu.php?id=58> [lastet ned 17. januar 2017]
- Iraks utenriksdepartement (u.å.d). *Passport Issuance*. Bagdad: Ministry of Foreign Affairs. Tilgjengelig fra <http://www.mofa.gov.iq/en/submenu.php?id=62> [lastet ned 17. januar 2017]
- Iraks utenriksdepartement (u.å.e). *Pass Doc*. Bagdad: Ministry of Foreign Affairs. Tilgjengelig fra <http://www.mofa.gov.iq/en/submenu.php?id=61> [lastet ned 10. november 2015]
- Iraks utenriksdepartement (u.å.f). *Death Certificates*. Bagdad: Ministry of Foreign Affairs. Tilgjengelig fra <http://www.mofa.gov.iq/en/submenu.php?id=46> [lastet ned 17. januar 2017]
- IRB Canada, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2016, 18. februar). *Iraq: Availability of fraudulent identification documents, including passports, national identity cards, certificates of nationality and birth certificates; state efforts to combat fraud (2014-January 2016)*. Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig fra: <http://www.refworld.org/docid/56d7fa3c4.html> [lastet ned 15 februar 2018]
- IRB Canada, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2013, 25. november), *Iraq: Nationality Certificate, including purpose and validity; requirements and procedures for the issuance, renewal and replacement; frequency of fraudulent certificates (2011-November 2013)*. Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/52cd07f64.html> [lastet ned 19. november 2015]
- IRB Canada (2008, 2. mai). *Iraq: The issuance and format of identity documents, including military service books, birth certificates and "singlehood" certificates*. Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/49b92b41c.html> [lastet ned 19. november 2015]
- Karagiozakis, M. (2009, 22. juni). Counting excess civilian casualties of the Iraq War: Science or Politics? *The Journal of Humanitarian Assistance*. Tilgjengelig fra <http://sites.tufts.edu/jha/archives/559> [lastet ned 19. november 2015]
- KRG, dvs. Kurdish Regional Government (u.å.) *Administrative Procedures*. Erbil: KRG. Tilgjengelig fra <http://cabinet.gov.krd/p/print.aspx?l=12&smap=010000&p=332> [lastet ned 8. februar 2018]
- KRG, dvs. Kurdish Regional Government (2017, 30. november). *Passport*. Erbil: KRG. Tilgjengelig fra <http://www.dfr.gov.krd/p/p.aspx?p=44&l=12&s=040100&r=369> [lastet ned 30. november 2017]
- [Lov om nasjonalt ID-kort] (2016, 1. februar). *Law on national card number (3) for year 2016*. Uoffisiell oversettelse, ikke offentlig tilgjengelig.
- Migrationsverket (2009, 22. juni). *Irak – något om irakiska handlingar, folkbokföring och administration*. Norrköping: Migrationsverket. [Dokumentet er ikke lenger tilgjengelig på internett.]

- NDI, dvs. The National Democratic Institute (2009, 29. juli). *Women in Iraqi Kurdistan Campaign for Freedom to Travel*. Washington D.C.: NDI. Tilgjengelig fra <https://www.ndi.org/women-in-iraqi-kurdistan-campaign-for-freedom-to-travel> [lastet ned 19. november 2015]
- Nasjonalt ID-senter (2013a). *Identitetsdokumenter i Sentral-Irak. En veileder*. Oslo: Nasjonalt ID-senter.
Dokumentet er unntatt offentlighet.
- Nasjonalt ID-senter (2013b, april). *Identitet: irakere i Norge*. Oslo: Nasjonalt ID-senter.
Dokumentet er ikke offentlig tilgjengelig.
- Nasjonalt ID-senter (2017, 12. desember). *Irak: Elektronisk ID-kort*. Oslo: Nasjonalt ID-senter.
Informasjonen er ikke offentlig tilgjengelig.
- Norges ambassade i Amman (2016, 22. mai). *Irak: Nytt nasjonalt ID-kort og digitalisert folkeregister*. Amman: Norges ambassade i Amman.
Rapporten er ikke offentlig tilgjengelig, men finnes tilgjengelig i Landdatabasen for utlendingsforvaltningen.
- Ockenden International (2006, desember). *Issuance of some legal documents in Iraq*. Woking: Ockenden International.
- Shafaaq.com (2013, 4. februar). The displacement ministry restores the nationality to 97% of Faili Kurds. *Shafaaq.com*. Tilgjengelig via Kurd Net <http://www.ekurd.net/mismas/articles/misc2013/2/kurdsiniraq203.htm> [lastet ned 22. januar 2018]
- [Statsborgerskapsloven] (2006, 7. mars). *Iraqi Nationality Law, Law 26 of 2006*. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b1e364c2.html> [lastet ned 19. november 2015]
- TI, dvs. Transparency International (2017). *Corruption Perceptions Index 2016*. Berlin: TI. Tilgjengelig fra https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016 [lastet ned 22. januar 2018]
- Tysklands ambassade i Jordan (2009). *New Iraqi National Passport – Type A – issued since 1st of October 2009*. Amman: Tysklands ambassade i Jordan.
Dokumentet er ikke offentlig tilgjengelig, men finnes tilgjengelig i Landdatabasen for utlendingsforvaltningen.
- UK Border Agency (2009, januar). *Iraqi Nationality Certificate – Jansiyya*. London: UK Border Agency, National Document Fraud Unit.
Dokumentet er ikke offentlig tilgjengelig, men finnes tilgjengelig i Landdatabasen for utlendingsforvaltningen.
- UNHCR (2008, august). *Internally displaced persons in Iraq: Registration and documentation issues*. Bagdad: UNHCR. [Dokumentet er ikke lenger tilgjengelig på Internett.]
- Wikipedia. *Iraq National Card* (sist endret 6. februar 2018). Tilgjengelig fra https://en.wikipedia.org/wiki/Iraq_National_Card [lastet ned 22. januar 2018]

Muntlige kilder

- Chief of Migration på Bagdad International Airport. Møte i Bagdad 19. november 2013.
- Diplomatkilde i Bagdad. Møte i Bagdad oktober 2010.

- Diplomatkilder i Amman, Jordan. Møter Amman i perioden 2007–2014.
- Diplomatkilde i Amman. E-post 18. januar 2018.
- Iraks ambassade i Oslo, Norge.
 - Telefonsamtale juli 2010.
 - Møte 28. februar 2011.
 - Møte med konsulen 17. februar 2012.
 - Telefonsamtale med konsulen 21. mars 2012.
 - E-post fra konsulen 14. mars 2013.
 - E-post fra konsulen 9. april 2013.
 - Samtale med konsulen 23. oktober 2013.
 - E-post 11. desember 2014.
 - E-post 13.juli 2015.
 - Telefonsamtale med konsulen 24. november 2016.
 - Telefonsamtale med konsulen 30. januar 2017.
 - Telefonsamtale med konsulen 5. juli 2017.
 - E-post 15. februar 2018.
- Iraks ambassade i Stockholm, Sverige.
 - E-postkorrespondanse oktober 2010.
 - Telefonsamtaler februar og november 2010, 11. august 2011 og 26. november 2013.
- GDN, dvs. Iraks nasjonalitetsdirektorat (General Directorate for Nationality), ved generaldirektør Yasseen al-Yaseri. Møte i Bagdad 16. april 2012.
- Norges ambassade i Amman, Jordan.
 - E-postkorrespondanse juli 2010 og februar 2011.
 - Møte med dokumenteksperter 19. november 2014.
 - E-postkorrespondanse 7.-8. september 2016. Ambassaden formidlet informasjon innhentet i samtale med ansvarlig myndighet ved den internasjonale flyplassen i Bagdad (BIAP).
 - E-post fra ID-ekspert 9. desember 2015.
 - E-post 9. februar 2018. Ambassaden formidlet informasjon fra IOM.
 - E-post 14. februar 2018.
- Pass og nasjonalitetsdirektoratet i Erbil, ved leder Nezar Rahmatollah Aziz (General Director of Passport & Nationality in Kurdistan Region). Møte i Erbil 21. november 2013.
- PU, dvs. Politiets Utlendingsenhet. Telefonsamtale 7. mars 2011.
- Tysklands ambassade i Amman, Jordan. Møte i Amman 3. november 2009.
- UK Border Agency. Notifikasjon via Storbritannias ambassade i Jordan, 13. juli 2010.
- Vestlig diplomatkilde i Amman, Jordan. Møte med dokumentekspert november 2014.
- Østfold politidistrikt og Kripos. Foredrag ved Nasjonalt ID-senters årskonferanse, Oslo 15. november 2013.

